

Conferința anuală IER

Uniunea Europeană și vecinătatea sa

(Hotel Intercontinental, sala Fortuna)

- SINTEZĂ -

Institutul European din România, în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe, a organizat în data de 12 decembrie 2013 conferința cu tema *Uniunea Europeană și vecinătatea sa*. Evenimentul a prilejuit, totodată, acordarea *Premiilor de Excelență IER*, ediția a IV-a, pentru *promovarea spiritului și valorilor europene* următoarelor personalități: doamna Natalia Gherman, Viceprim-ministru, Ministru al Afacerilor Externe și Integrării Europene, Republica Moldova; domnul Leonard Orban, fost Comisar european și Ministru al Afacerilor Europene; domnul Vasile Pușcaș, Prof. univ. dr., Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, fost Ministru delegat și Negociator Șef cu Uniunea Europeană. Printre participanți s-au numărat reprezentanți ai Administrației Prezidențiale, ai Parlamentului și Guvernului României, ai ambasadelor statelor membre UE la București, precum și renumiți experți și analiști, români și străini, cercetători specializați în afaceri europene și în domeniul politicii externe.

Conferința a fost deschisă de dna **Gabriela Drăgan**, prof. univ. dr, Director general al Institutului European din România, care, în calitate de moderator al sesiunii introductive, a conturat o serie de perspective asupra prezentului și viitorului Uniunii Europene. Au fost aduse în discuție elemente care conferă o perspectivă optimistă asupra viitorului Uniunii, cum ar fi recenta extindere prin aderarea Croației, sau adoptarea monedei euro de către Letonia începând cu 1 ianuarie 2014. Aceste aspecte indică menținerea atractivității proiectului european, în ciuda dificultăților și a contextului general complex. Dna Drăgan a menționat totodată faptul că evenimentul prilejuiește acordarea premiilor de excelență IER unor personalități cu un rol deosebit în promovarea principiilor europene.

E.S. dl Ambasador **Gheorghe Magheru**, Director politic în cadrul Ministerului Afacerilor Externe, a transmis cu acest prilej mesajul dlui ministru Titus Corlățeșanu. A fost salutată inițiativa organizatorilor pentru abordarea unei teme de interes pentru viitorul Uniunii, în contextul *Anului european al cetățeanului* și din perspectiva promovării idealurilor de comunicare și implicare a cetățenilor europeni în dezbaterile privind UE. Având în vedere faptul că dificultățile economice și financiare au marcat dezbaterile la nivel european din ultimii ani, depășirea crizei și crearea de noi locuri de muncă sunt cruciale în prezent pentru proiectul european. Aceste aspecte nu trebuie însă să pună în umbră rolul Uniunii în regiune, care reprezintă „un model de solidaritate și dezvoltare” și „un adevărat partener economic” atât pentru vecinătatea sa imediată, cât și pentru statele mai îndepărtate. Astfel, conferința prilejuiește o discuție oportună privind politica europeană de vecinătate, privită ca exemplu de politică externă comprehensivă, strategică. Din perspectiva summit-ului de la Vilnius, având în vedere faptul că reacțiile sunt încă foarte actuale, o abordare analitică și realistă apare drept cea mai potrivită, în vederea realizării unei analize lucide a câștigurilor și a pregătirii următoarelor etape. Astfel, principiul Uniunii „more for more” nu trebuie înțeles strict drept o condiționalitate ci ca un angajament în favoarea continuării progresului. Faptul că Republica Moldova și Georgia au parafat Acordurile de Asociere / DCFTA cu UE, în ciuda presiunilor și intimidărilor, dovedește tenacitatea de care acestea au dat dovadă. Se speră ca semnarea Acordului de Asociere să aibă loc cât mai curând posibil, urmând ulterior ratificarea. România și-a propus să fie primul stat care să ratifice Acordurile de Asociere. Totodată, o etapă importantă rămâne liberalizarea regimului vizelor cu Republica Moldova în anul 2014. În contextul amânării de către Ucraina a semnării Acordului de Asociere, domnia sa a subliniat caracterul temporar al suspendării procesului precum și faptul că ucrainenii aparțin familiei europene. În încheiere, și-a manifestat speranța că Ucraina va lua deciziile necesare pentru a permite semnarea Acordului de Asociere cât mai curând.

În intervenția sa, dna **Luminița Odobescu**, Consilier de Stat la Cancelaria Primului Ministru, a evidențiat faptul că pentru UE, vecinătatea rămâne principala provocare din punct de vedere al politicii externe. Astfel, Balcanii de Vest înaintează sigur spre UE, în timp ce, în vecinătatea estică, două state se detașează clar și au arătat determinare în apropierea de proiectul european: Republica Moldova și Georgia. Față de acestea, obiectivele statelor membre trebuie să fie continuarea sprijinirii apropierei acestor state de UE, pe principiul „more for more”. Evenimentele din Ucraina sunt privite cu preocupare. După cum a subliniat dna Odobescu, „Ușa rămâne deschisă” pentru Ucraina, depinzând de autorități să adopte deciziile necesare. Totodată, acestea indică nevoia adoptării unor măsuri concrete la nivelul UE, cum ar fi cele vizând liberalizarea regimului vizelor, ca de altfel și pentru ceilalți parteneri estici care au dovedit consecvență. Pentru România, Ucraina este un partener important, căreia cea dintâi îi poate împărtăși din experiența sa, demonstrându-și astfel solidaritatea.

Dna **Ana Birchall**, Deputat și Secretar al Comisiei pentru Afaceri Europene, a transmis mesajul dlui Valeriu Zgonea, președintele Camerei Deputaților, Parlamentul României, felicitând organizatorii pentru abordarea unei teme de mare interes. În prezent, UE are nevoie de un pas înainte, miza fiind de a redefini suveranitatea națională și de a transforma construcția europeană într-una mai democratică, mai aproape de interesele și necesitățile cetățenilor europeni. Referitor la tema conferinței, s-a menționat faptul că Parteneriatul Estic nu și-a pus în valoare toate instrumentele menite să aducă mai aproape de UE și să încurajeze transformări democratice și economice în statele din vecinătatea estică. Contrar opiniilor conform cărora reuniunea de la Vilnius ar fi reprezentat un eșec, Uniunea „trebuie să-și păstreze unitatea și fermitatea, și să mențină, la nivel economic și politic, atractivitatea modelului de integrare”. Cooperarea regională joacă un rol fundamental în concretizarea perspectivei europene și euro-atlantice pentru statele regiunii. În cadrul dimensiunii parlamentare, și a președinției române a Procesului de Cooperare din Europa de Sud - Est (SEEC), în cursul anului viitor, Parlamentul României va organiza, la București, Sesiunea Inaugurală a Adunării Parlamentare a SEEC.

DI **Leonard Orban**, fost Comisar European și Ministru al Afacerilor Europene, a felicitat Republica Moldova și Georgia pentru parafarea Acordului de Asociere, apreciind că istoria se scrie sub ochii noștri. Domnia sa a evidențiat, totodată, că trebuie să dăm dovadă de curaj în a dezbate subiecte considerate drept tabu. A fost accentuat faptul că forța de atracție a unei țări derivă și din capacitatea acesteia de a-și valorifica atuurile în primul rând în plan intern. În contextul discuțiilor privind recentul Summit de la Vilnius, nu asistăm decât la o etapă a unui proces, fiecare membru având obligația de a-și aduce contribuția și sprijinul în cadrul acestui parcurs.

În încheierea sesiunii, dna **Gabriela Drăgan** a concluzionat că, având în vedere elementele dezbătute, idealul de construire a unui „cerc de prieteni” în jurul UE nu este unul ușor de realizat.

Prima sesiune tematică a evenimentului, *Parteneriatul Estic: de la Vilnius la Riga*, moderată de către dra **Agnes Nicolescu**, șef birou a.i. Studii și Analize din cadrul Institutului European din România, și-a propus să aducă în discuție recentul Summit de la Vilnius, consecințele și viitorul acestei inițiative de cooperare a UE, perspectivele Republicii Moldova și Georgia ca urmare a parafării Acordului de Asociere și nu în ultimul rând stadiul regimului de liberalizare a vizelor în regiune.

Dna **Iulia Matei**, Director General adjunct, Departamentul Uniunea Europeană, Ministerul Afacerilor Externe, a realizat o evaluare a Summit-ului de la Vilnius. După o trecere în revistă a obiectivelor Parteneriatului Estic, misiunii și resurselor sale, cu platforma multilaterală pe care este construit, invitata a evidențiat rezultatele întrunirii de la Vilnius și așteptările pe care aceasta le generează pentru populațiile statelor participante. Îmbunătățirea perspectivei statelor din vecinătatea estică necesită continuarea reformelor, inclusiv pentru a asigura accelerarea procesului de liberalizare a regimului vizelor, ca dimensiune importantă a parcursului european. În acest context, România consideră necesară diferențierea statelor din Parteneriatul Estic, pentru a permite avansul mai rapid al țărilor care și-au dovedit angajamentul ferm și consecvența pentru parcursul european, dintre acestea detașându-se clar Republica Moldova. Au fost totodată menționate presiunile economice la care au fost supuse statele din regiune, presiuni care pot spori pe măsură ce se va apropia momentul semnării Acordului de Asociere.

E.S. dl **Mihnea Constantinescu**, Ambasador, Ministerul Afacerilor Externe, a exprimat nevoia unei ancorări mai solide în metoda de lucru europeană la nivel guvernamental. A analizat progresele consemnate cu prilejul summit-ului de la Vilnius și a evidențiat contribuția președinției lituaniene a UE ca aport al noilor state membre la progresul leadership-ului european. Evaluarea summit-ului a fost structurată pe trei axe: i) clarificarea obiectivelor Parteneriatului Estic și a așteptărilor în raport cu

reuniunea de la Vilnius; ii) atractivitatea modelului european pentru statele partenere; iii) responsabilitatea României și celorlalte state membre în menținerea atractivității UE. În încheiere, vorbitorul a reliefat rolul apropiatei președinții elene a UE în asigurarea unei mai bune vizibilități a dimensiunii sale sudice. În contextul discuției despre reforme, s-a apreciat drept indispensabilă existența unui leadership pentru asigurarea succesului acestora. Totodată, dialogul româno-polon cu privire la vecinătatea estică are un rol strategic în menținerea Republicii Moldova și Ucrainei pe traseul european.

E.S. dl **Marek Szczygieł**, Ambasadorul Republicii Polone în România, a examinat Parteneriatul Estic și recentul summit din perspectiva priorităților de politică externă a Poloniei dar și reflectării evenimentelor recente în mass-media internațională. Protestele și manifestațiile din Ucraina arată susținerea acordată de populație căii europene, dar și faptul că procesul declanșat la Vilnius nu s-a încheiat. Este numai o etapă în asocierea Ucrainei, ce necesită menținerea trează a perspectivei europene în continuarea reformelor și evitarea demobilizării. În contextul presiunilor externe ale Rusiei, UE ar trebui să se mobilizeze, pentru a sprijini concret parcursul european al partenerilor estici care și-au dovedit aspirațiile europene. Unitatea de acțiune a statelor membre ar trebui să prevină aducerea Federației Ruse ca al treilea partener într-o relație bilaterală. Vorbitorul a relevat că Parteneriatul Estic și-a dovedit maturitatea prin rezultatele reflectate în plan intern și aducerea vecinătății estice mai aproape de integrarea europeană.

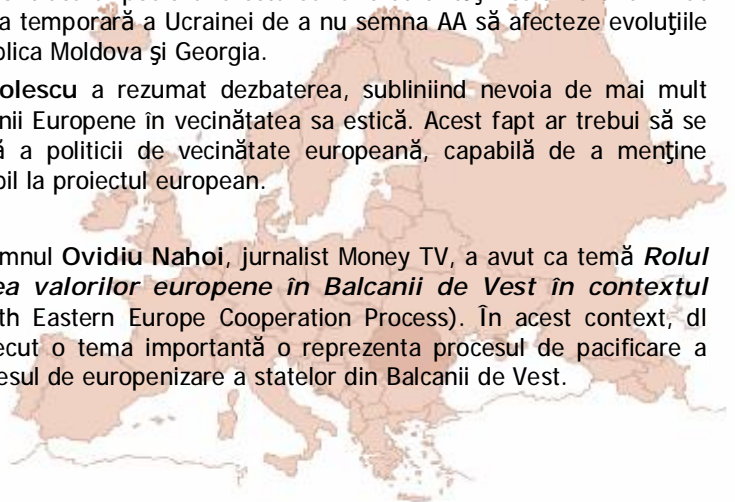
Dl **Carlos Martin Puente**, Membru Team Europe (Spania), Comisia Europeană, a realizat o prezentare a realităților statelor Parteneriatul Estic după Vilnius și a relațiilor acestora cu UE. În acest context, a marcat diferențierea stadiilor negocierilor statelor partenere, dar și progresele distincte, subliniind rolul UE în respingerea presiunilor externe și crearea unui climat favorabil reformelor. Vorbitorul a trecut în revistă rezultatele summit-ului, evidențiind o panoramă cu aspectele sale pozitive și cele negative în raport cu așteptările. S-a menționat faptul că UE nu trebuie să accepte nici un fel de presiune din partea niciunui stat. În încheiere a prefigurat căi de progres în relațiile UE cu partenerii estici, subliniind importanța unității statelor membre și a menținerii ușilor deschise.

Dra **Oana Popescu**, Director, Centrul Global Focus, a adus în atenție rezultatele summit-ului, văzut ca un prilej de revizuire a politicilor și instrumentelor europene, în particular a politicii europene de vecinătate. În acest cadru, a subliniat importanța factorilor economici ca forțe modelatoare ale proceselor politice, subliniind și interesul UE de a se extinde, nu numai pe cel al statelor partenere de a adera. În același timp a scos în evidență asemănările dintre Ucraina și Turcia, al căror parcurs este grevat de dimensiuni, complexitate și forțe opozante. Trecând de la problematica Parteneriatului Estic la specificul Balcanilor de Vest, vorbitoarea a conchis că trebuie să ne cunoaștem mai bine vecinii pentru a putea coopera mai bine cu aceștia.

Dra **Anita Sobják**, cercetător, Institutul Polonez de Relații Internaționale, Varșovia, a amintit recente acțiuni de cooperare desfășurate cu IER în contextul dezvoltării parteneriatului polono-român, axându-se, ulterior, pe prezentarea unor orientări de politică și strategii menite să contribuie la îmbunătățirea Parteneriatului Estic. Recomandările formulate au vizat următoarele direcții: i) o abordare diferențiată, în două viteze, a Parteneriatului Estic, potrivit principiului „more for more”; ii) dezvoltarea unor instrumente de gestionare a presiunii Rusiei în regiune; iii) îmbunătățirea perspectivei multilaterale a proiectelor parteneriatului, pentru a contracara posibila afectarea a credibilității sale. S-a afirmat totodată necesitatea de a nu lăsa decizia temporară a Ucrainei de a nu semna AA să afecteze evoluțiile pozitive înregistrate în ce privește Republica Moldova și Georgia.

În încheierea sesiunii, dra **Agnes Nicolescu** a rezumat dezbaterile, subliniind nevoia de mai mult echilibru între valorile și interesele Uniunii Europene în vecinătatea sa estică. Acest fapt ar trebui să se reflecte într-o perspectivă mai flexibilă a politicii de vecinătate europeană, capabilă de a menține partenerii estici angajați în mod ireversibil la proiectul european.

Sesiunea a doua, moderată de către domnul **Ovidiu Nahoi**, jurnalist Money TV, a avut ca temă **Rolul cooperării regionale în promovarea valorilor europene în Balcanii de Vest în contextul președinției române a SEEC** (South Eastern Europe Cooperation Process). În acest context, dl Nahoi a remarcat faptul că dacă în trecut o temă importantă o reprezenta procesul de pacificare a zonei, în prezent se discută despre procesul de europeanizare a statelor din Balcanii de Vest.

E.S. dl **Grigorios Vassiloconstandakis**, Ambasadorul Republicii Elene în România, a adus în discuție importanța cooperării regionale ca o componentă a politicii externe, atât pentru Grecia cât și pentru UE. E.S. a menționat că țările membre SEECP sunt angajate în respectarea valorilor și principiilor europene și în procesul de integrare al statelor din Balcanii de Vest. De asemenea, s-a remarcat ca președinția română a SEECP coincide cu președinția elenă a Consiliului UE. Chiar dacă extinderea în Balcani a UE nu reprezintă una din primele trei priorități pe perioada președinției elene a Consiliului UE, Grecia va sprijini România în promovarea cooperării cu statele din Balcanii de Vest prin acțiuni comune vizând respectarea principiilor statului de drept, combaterea corupției, încurajarea turismului și sprijinirea prosperității economice. De asemenea, Grecia sprijină propunerea României de transformare a SEECP dintr-o dimensiune parlamentară într-o adunare parlamentară și așteaptă cu interes prima adunare parlamentară a SEECP, găzduită de România.

E.S. dl Ambasador **Gheorghe Magheru** a abordat în intervenția sa două momente importante ale istoriei recente care au marcat evoluția statelor din această regiune, respectiv dezintegrarea fostei Iugoslavii începând cu 1989 și Agenda Salonic, deschizând calea europeană pentru țările din regiune. Prioritățile României în procesul de cooperare a Europei de Sud Est se bazează pe promovarea stabilității interne, respectarea statului de drept, drepturile și libertățile fundamentale și relațiile de bună vecinătate. În ce privește președinția SEECP din 2013-2014, România își dorește atingerea unor rezultate tangibile în domenii precum justiție și afaceri interne, economie, finanțe, apărare, știință și cercetare, educație și energie. În încheiere dl Magheru a semnalat faptul că România va fi gazda primei conferințe a Adunării Parlamentare a SEECP și a salutat rolul și activitatea Consiliului de Cooperare Regională cu sediul la Sarajevo.

DI **Iulian Fota**, Consilier Prezidențial, Administrația Prezidențială, a evidențiat importanța pe care o are reafirmarea valorilor europene într-un context mai puțin favorabil. Importanța valorilor europene se remarcă și prin faptul că acestea se regăsesc și în tratatul Alianței Nord Atlantice. Cu privire la contextul european, dl Fota a remarcat ca există o bipolaritate în zona de est a continentului și se poate observa o competiție geopolitică în această zonă. Invitatul și-a exprimat temerea cu privire la modul în care sunt respectate valorile europene de către state din Europa Occidentală, considerând important ca, în Vest, clasa politică să-și reafirme încrederea în succesul extinderii UE către Est precum și în beneficiile însemnate ale extinderii.

În intervenția sa, dl **Vasile Pușcaș**, prof.univ. dr. Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, a adus în atenție modul în care procesul de cooperare regională în zona Balcanilor de Vest trebuie privit. Din perspectivă istorică, Balcanii erau percepuți ca o zonă de instabilitate și un spațiu nesigur datorită conflictelor și a frământărilor politice ce au măcinat statele din regiune. În urma Summit-ului de la Salonic din 2003, au început să se pună bazele unei înțelegeri și cooperări regionale în adevăratul sens al cuvântului, statele fostei Iugoslavii recunoscând că împărtășesc aceleași valori. Astfel, cooperarea dintre UE și statele Balcanilor de Vest ar putea fi una de succes iar rolul și influența Uniunii în această zonă trebuie văzută dintr-o perspectivă constructivistă, a puterii de tip *soft*.

DI **Liviu Mureșan**, președinte executiv al Fundației Eurisc, a evidențiat cum fenomenul de crimă organizată, care este tot mai prezent într-o lume globalizată, reprezintă o reală amenințare pentru acele state fragile, care sunt pe cale să eșueze (ex. Siria). Acest fenomen tinde să ia amploare și în statele Balcanilor de Vest, care, datorită trecutului de insecuritate, reprezintă încă o vulnerabilitate. Reacția care trebuie să vină din partea UE în această regiune constă în intensificarea colaborării în domeniul combaterii crimei organizate, prin intermediul diferitelor instituții, servicii, organizații sau agenții. Factorii politici trebuie să se coreleze în acest sens. Contribuția românească la stoparea acestui fenomen vine sub forma Centrului SELEC (continuatorul Centrului SEC1), care poate fi considerat o practică de succes în acest demers și un exemplu de cooperare internațională și inter-agenții.

DI **Dariusz Kałan**, cercetător la Institutul Polonez de Relații Internaționale din Varșovia, a prezentat rolul Grupului Visegrad (format din Polonia, Cehia, Ungaria și Slovacia) în cooperarea regională și promovarea valorilor europene în Balcanii de Vest, model care poate fi adoptat de către acestea. O serie de aspecte negative în relația UE - Balcanii de Vest vizează lipsa cunoașterii reciproce a trecutului, statele din zonă având alt parcurs istoric față de restul țărilor din UE și prin tratarea uniformă a Balcanilor de Vest, fără cunoașterea particularităților locale. Concluzia la care s-a ajuns este că în continuare este nevoie de o mai bună cunoaștere a tuturor țărilor care aspiră să devină membre ale UE.

În cadrul ultimei sesiuni a conferinței a avut loc **festivitatea decernării Premiilor de Excelență IER**. Dna Gabriela Drăgan a expus inițiativa de acordare a acestor premii, prin care se dorește promovarea spiritului și valorilor europene, în contextul aniversării a 125 de ani de la nașterea lui Jean

Monnet, arhitect al construcției europene. *Laureații* celei de-a patra ediții a premiilor au fost: dna **Natalia Gherman**, Viceprim-ministru, ministru al afacerilor externe și integrării europene, Republica Moldova, o puternică personalitate feminină care s-a remarcat de-a lungul timpului prin activitatea desfășurată, dl **Leonard Orban**, fost Comisar european și Ministru al Afacerilor Europene, unul dintre personajele cheie ale integrării europene a României, totodată primul Comisar european român din istoria UE și dl **Vasile Pușcaș**, Profesor univ. dr. în cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, care s-a remarcat prin abilitatea sa de negociere, profesionalism și diplomatie, sprijinind România să obțină în anul 2007, statutul de membru cu drepturi depline ale Uniunii Europene.

DI Leonard Orban, dl Vasile Pușcaș cât și reprezentantul dnei Natalia Gherman, E.S. dl **Iurie Reniță**, ambasadorul Republicii Moldova în România, au salutat inițiativa și au formulat aprecieri și mulțumiri față de activitatea Institutului European din România.

E.S. dl ambasador Reniță a adresat mulțumiri, în numele dnei Natalia Gherman, organizatorilor și instituțiilor din România care depun eforturi pentru facilitarea parcursului european al Republicii Moldova. DI. Orban a felicitat IER pentru activitatea de promovare și dezbateră a politicilor europene la nivelul societății românești iar dl Pușcaș și-a exprimat încrederea că generațiile tinere vor împlini idealul de integrare europeană.

Sinteză realizată de
Biroul Studii și Analize, IER

